

Чучалін О.П., викладач,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ПАМ'ЯТІ ВЕЛИКОГО УКРАЇНЦЯ – БЛАЖЕННІШОГО МИТРОПОЛИТА ВОЛОДИМИРА (САБОДАНА)

Предстоятель Української Православної Церкви Митрополит Київський і всієї України Володимир народився 23 листопада 1935 року в селі Марківці Летичівського району Кам'янець-Подільської (нині Хмельницької) області в селянській родині. Батьки Феодосія Іванівна та Маркіян Арсенович були людьми глибоко віруючими, у вірі й благочесті виховали своїх чотирьох синів, з яких Віктор був наймолодшим.

Особливу роль у духовному зростанні майбутнього першосвятителя відіграла мати, з якою маленький Віктор був особливо близький. Як молодший, він допомагав виконувати хатню роботу: мив посуд, прибирав, підбілював піч. Мати була для нього найдорожчою людиною. Вона ніколи не підвищувала голос, завжди була ніжною, ласкавою, стриманою. Навчала не тільки словом, а й самою справою. Досить було материного погляду – схвального чи суворого, щоб діти зрозуміли, чого від них вимагають. Слухняність до старших була беззаперечною. Мати вклала в синів усю свою душу, віддала всі сили для їх гідного виховання. І Владика, як і його брати, через усе життя проніс материнську любов у своєму серці.

З дев'яти років Віктор почав виконувати різні послухи у Свято-Архангело-Михайлівському храмі рідного села. У 1944 році, коли ще гриміла війна, він вступив до марковецької початкової школи. З 5-го по 7-й клас навчався в сусідньому селі Івонинці, де була семирічна школа, потім у меджибозькій середній школі. З перших шкільних днів Віктор відзначався добрими здібностями й старанністю, був відмінником [1].

Після закінчення середньої школи у 1954 році вступив до Одеської духовної семінарії.

1958 року Віктор Сабодан вступив до Ленінградської духовної академії, яку закінчив 1962 року зі ступенем кандидата богослов'я за наукову працю «Христос Спаситель – Начальник світу». Роки навчання в ЛДА припали на нелегкий час «хрущовської відлиги», яка призвела до нової хвилі гонінь на Церкву. Закривали монастирі, храми, духовні навчальні заклади. У результаті на величезній території колишнього Радянського Союзу залишилося тільки дві академії – у Ленінграді та Загорську і три семінарії – у Ленінграді, Загорську й Одесі.

11 червня 1962 року Віктору Сабодану було вручено диплом про закінчення повного чотирирічного курсу Ленінградської духовної академії. На його прохання після закінчення академії був направлений в Одеську єпархію. 14 червня 1962 року Високопреосвященнішим Борисом (Віком), митрополитом Херсонським і Одеським, Віктор Сабодан був висвячений у сан диякона, 15 червня – у сан ієрея, 26 серпня – пострижений у чернецтво з нареченням імені на честь святого рівноапостольного великого князя Володимира. Духовним отцем під час постригу став преподобний Кукша Одеський, який тоді був духівником Свято-Успенського чоловічого монастиря [3].

Ієромонах Володимир був призначений викладачем Одеської духовної семінарії, де виконував обов'язки старшого помічника інспектора, водночас обіймаючи посаду секретаря Одеського єпархіального управління.

1965 року закінчив аспірантуру при Московській духовній академії. Того самого року возведений у сан ігумена. Після закінчення аспірантури, згідно з резолюцією Святійшого Патріарха Олексія I, призначений на посаду ректора Одеської духовної семінарії з возведенням у сан архімандрита. Дотепер з любов'ю згадують одесити ректора семінарії архімандрита Володимира як невтомного трудівника, глибокого богослова, блискучого проповідника, талановитого адміністратора. Можна тільки уявити собі,

наскільки важко в ті роки було нести послух ректора єдиної тоді в Україні духовної школи. Простота й мудрість молодого ректора, його доступність, чуйність і уважність до потреб викладачів і учнів на все життя привернули до нього серця його колишніх підопічних, які й зараз, через багато років, молитовно згадують свого наставника й ректора.

Здібності й активна церковна діяльність архімандрита Володимира на посаді ректора ОДС привернули до нього увагу священноначалія Руської Православної Церкви. Його почали залучати до заходів, що їх організовував Відділ зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату. Постановою Святейшого Патріарха та Священного Синоду 1966 року архімандрита Володимира було призначено заступником начальника Руської Духовної Місії в Єрусалимі [4].

23 червня 1966 року Святейший Патріарх Московський і всієї Русі Олексій і Священний Синод визначили архімандритові Володимирі бути єпископом Звенигородським, вікарієм Московської єпархії, з дорученням виконувати обов'язки представника РПЦ у Всесвітній Раді Церков. Єпископську хіротонію очолив митрополит Крутицький і Коломенський Пимен (Ізвєков), згодом Патріарх Московський і всієї Русі. Таїнство хіротонії звершилося на свято Тихвінської ікони Божої Матері 9 липня 1966 року в Успенському соборі Троїце-Сергієвої Лаври.

28 листопада 1968 року єпископ Володимир був призначений на Переяслав-Хмельницьке вікаріатство Київської єпархії. З 20 березня 1969 року – єпископ Чернігівський і Ніжинський, тимчасово керуючий Сумською єпархією. Протягом 1970–1973 років Владика був відповідальним редактором журналу «Православний вісник».

18 квітня 1973 року призначений єпископом Дмитрівським, вікарієм Московської єпархії, ректором Московської духовної академії та семінарії, 9 вересня возведений у сан архієпископа.

З 18 квітня 1978 року архієпископові Володимиру присвоєне звання професора Московської духовної академії, а 5 червня 1979 року він захистив магістерську дисертацію на тему «Еклезіологія у вітчизняному богослов'ї».

Труди ректора Московських Духовних шкіл, його високий авторитет як богослова й церковного діяча здобули йому заслужену повагу на батьківщині й за кордоном. З березня 1976 року архієпископ Володимир постановою Священного Синоду включений до складу Комісії з питань християнської єдності, у 1978 році обраний членом Комісії з підготовки й проведення святкування 60-річчя відновлення Патріаршества в РПЦ, у 1981–1988 роках входив до складу Комісії з підготовки та проведення святкування тисячоліття Хрещення Русі.

16 липня 1982 року архієпископа Володимира призначено на Ростовську й Новочеркаську кафедру з возведенням у сан митрополита. 28 березня 1984 року призначений Патріаршим Екзархом Західної Європи. З 30 грудня 1987 року – керуючий справами Московського Патріархату й постійний член Священного Синоду. 1989 року тимчасово керував Гаазькою єпархією (Голландія). Наприкінці 1980-х років митрополит Володимир активно займався суспільною діяльністю. 16 вересня 1988 року на установчій конференції Радянського фонду милосердя та здоров'я був обраний членом президії і правління фонду. З 10 квітня 1989 року очолював Комісію з питань вивчення матеріалів з реабілітації духовенства та мирян, репресованих у роки гонінь на Церкву [2].

З травня 1990 року призначений головою Комісії з організації та проведення похорону Патріарха Пимена, пізніше увійшов до складу Комісії Священного Синоду з питань підготовки Помісного Собору Руської Православної Церкви. 1990 року був одним із трьох кандидатів на Патріарший Престол, другим за кількістю голосів після обраного Патріархом митрополита Ленінградського і Новгородського Олексія (Ридигера).

На Архієрейському Соборі РПЦ 30–31 січня 1990 року для підвищення авторитету священноначалля Православної Церкви в Україні було прийняте

нове «Положення про екзархати». Цей документ надав Українському Екзархату більше прав у самоврядуванні, духовенство й віруючі отримали можливість самостійно будувати церковне життя згідно зі своїми церковно-національними традиціями.

10 липня 1990 року Синод Українського Екзархату ухвалив «Звернення єпископату УПЦ до Святійшого Патріарха Московського і всієї Русі Олексія II і Священного Синоду РПЦ», головним пунктом якого було прохання про надання УПЦ незалежності й самостійності в управлінні.

Надання УПЦ статусу незалежної й самостійної в управлінні відповідало реаліям суспільного й релігійного життя в Україні й водночас зберігало канонічну єдність із киїрархальною Церквою, а через неї — зі Вселенським Православ'ям. Українська Православна Церква отримала статус, який мала Київська митрополія в XVII столітті.

1 – 3 листопада 1990 року у Києво-Печерській Лаврі відбувся Помісний Собор УПЦ, який прийняв постанову: «Звернутися до Святійшого Патріарха Московського і всієї Русі Олексія II та єпископату РПЦ із проханням дарувати УПЦ повну канонічну самостійність, тобто автокефалію, оскільки проголосити автокефалію може тільки вищий орган Помісної Церкви в особі Собору єпископів». Однак це звернення не було вільним волевиявленням усього єпископату УПЦ і віруючого народу.

Питання про дарування автокефалії УПЦ розглядалося на Архієрейському Соборі в Москві 31 березня — 5 квітня 1992 року. На цьому Соборі Предстоятель митрополит Філарет (Денисенко), у зв'язку зі звинуваченнями на його адресу, присягнувся подати у відставку.

Однак після повернення до Києва він відмовився скласти з себе обов'язки Предстоятеля, зрікся даної ним архієрейської клятви, чим поклав початок новому розколу, який увійшов в історію православ'я під назвою «філаретівський».

27 травня Собор архієреїв УПЦ, який через неможливість проведення його в Києві відбувався у Харкові, усунув митрополита Філарета у зв'язку з

викриттям у гріхах, не сумісних зі служінням на посаді Предстоятеля УПЦ, і розкольницькою діяльністю й вивів його за штат, заборонивши у священнослужінні.

Харківський Архієрейський Собор УПЦ більшістю голосів (16 з 18) обрав Предстоятелем УПЦ, Митрополитом Київським і всієї України митрополита Ростовського й Новочеркаського Володимира, який у цей час перебував на богословській конференції у Фінляндії.

28 травня 1992 року Патріарх Олексій II благословив митрополита Володимира на служіння на посаді Предстоятеля Православної Української Церкви. Згідно з цією постановою, Митрополитові Володимир у межах України був наданий титул «Блаженніший» із правом носіння двох панагій і предносіння хреста під час богослужіння (на Архієрейському Соборі РПЦ 18–23 лютого 1997 року титул «Блаженніший» був закріплений за Предстоятелем УПЦ на всій канонічній території Руської Церкви) [1].

11 червня 1992 року Архієрейський Собор РПЦ ухвалив рішення Харківського Собору УПЦ. Помісний Собор УПЦ 26 червня 1992 року в Києві визначив: «Визнати Архієрейський Собор у Харкові від 27–28 травня 1992 року канонічним і ухвалити всі його діяння й постанови, які вважати законними». Рішення Архієрейського Собору УПЦ було схвалене та прийняте всіма Помісними Православними Церквами.

20 червня 1992 року Блаженніший Митрополит Володимир прибув до Києва. Його зустрічали десятки тисяч православних кліриків і мирян. Свою першу проповідь Владика Володимир розпочав словами: «Я прибув не у відрядження й не закордон, я прибув на рідну землю служити людям і незалежній Україні».

За 22 роки служіння Блаженнішого Митрополита Володимира на Київській кафедрі кількість парафій збільшилася з 5,5 тисяч у 1991 році до 12,5 тисяч у 2014 році, кількість монастирів збільшилася з 32-ох до 200, кількість духовних шкіл з 4 до 21, кількість церковних ЗМІ - з 1 видання до понад 500 друкованих, телевізійних, радіо і інтернет-проектів.

Блаженніший Митрополит Володимир є почесним доктором декількох університетів та наукових закладів світу, дійсним членом Міжнародної академії інформатизації (при Екологічній та Соціальній раді ООН) і Міжнародної кадрової академії Ради Європи.

У березні 1996 року Блаженніший Митрополит Володимир був обраний почесним головою Міжнародного комітету при ООН із питань святкування 2000-річчя Різдва Христового. Нагороджений орденами РПЦ: преподобного Сергія Радонезького I ступеня (1979), рівноапостольного князя Володимира I ступеня (1985), святого апостола Андрія Первозваного (2000), орденом УПЦ преподобних Антонія та Феодосія Печерських I ступеня, орденами всіх Помісних Православних Церков, а також державними нагородами: орденом Дружби Народів (СРСР, 1988), орденом великого князя Ярослава Мудрого V ступеня (2000), IV-го (2001), III-го (2002), II-го (2005) та I-го (2008) ступенів (Україна), а також орденом Дружби (РФ, 2004), та орденом Свободи [2].

Блаженніший Митрополит Володимир відомий як проповідник, богослов, духовний письменник. У 1997-1998 роках побачило світ шеститомне видання його праць.

Рішенням Священного Синоду Української Православної Церкви від 10 листопада 2005 року Блаженнішому Митрополитові Володимиру було присвоєне звання «Почесний професор Київської Духовної Академії».

9 липня 2011 року, згідно з Указом Президента (№ 745/2011), Блаженніший Митрополит Володимир був удостоєний звання «Герой України» — «за видатні особисті заслуги в утвердженні духовності, гуманізму та милосердя в суспільстві, багатолітнє сумлінне служіння Українському народові, з нагоди 45-річчя хіротонії та 20-ї річниці незалежності України» [2].

5 липня 2014 року, на 79 році життя, після тривалої хвороби, відійшов до Господа.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блаженніший Митрополит Володимир: Під час Майдану багато хто не чув, що насправді говорила Церква. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://orthodox.org.ua/article>
2. Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Володимир (Віктор Маркіянович Сабодан). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bmv.church.ua/>
3. Володимир, Митрополит Київський і всієї України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mgarsky-monastery.org/main/1>
4. Церква перед вибором. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2014/08/12/7034668/?attempt=1>